

УДК 332.2.021.8.001.25(477)

Наталія Сергіївна ПІСТРЕНКО,

*викладачка кафедри фундаментальних
та юридичних дисциплін факультету №6*

Харківського національного університету внутрішніх справ

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Сучасна Україна – багатоконфесійна держава, де діє понад 35,5 тис. релігійних організацій, котрі представляють понад 50 різних напрямів і течій. На нинішньому етапі українського державотворення релігія як форма суспільної свідомості та церква як інститут громадянського суспільства – стали важливими чинниками політичного процесу. Беззаперечним є той факт, що такі відносини завжди відігравали важливу роль у життєдіяльності держави та її суспільства.

Конституція України у ст. 35 визначила, що кожен має право на свободу світогляду й віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноосібно чи колективно релігійні культу й ритуальні обряди, вести релігійну діяльність. При цьому свобода думки, совісті і релігії охороняється також ст. 9 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і є однією з основ «демократичного суспільства» в розумінні цієї Конвенції. Також Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації», прийнятий 23 квітня 1991 року зі змінами, гарантує не лише право на свободу совісті громадянам України та здійснення цього права, але й передбачає, що в Україні всі правовідносини, пов'язані із свободою совісті й діяльністю релігійних організацій, регулюються законодавством України.

Гармонізації державно-церковних відносин покликана сприяти наступна законодавча позиція, викладена у ст. 5 Закону: «Релігійна організація не повинна втручатися у діяльність інших релігійних організацій, в будь-якій формі проповідувати ворожнечу, нетерпимість до невіруючих і віруючих інших віросповідань. Релігійна організація зобов'язана додержувати вимог чинного законодавства і правопорядку».

Найважливішим позитивним здобутком зазначеного нормативно-правового акта стало визначення принципів взаємодії держави і церкви, до яких слід віднести відокремлення церкви (релігійних організацій) від держави, невтручання держави у внутрішні питання церкви, відокремлення школи від церкви (релігійних організацій) та невизнання державою якоїсь однієї релігії як провідної.

Церква як соціальний інститут може сприяти процесу державного будівництва, виступаючи партнером держави, інтегруючи та консолідуючи суспільство, сприяючи

налагодженню комунікації між різними соціальними групами соціуму, підтримку реалізації національних стратегій, і негативно впливати, роз'єднуючи суспільство.

Слід сказати про так зване «партнерство» держави з традиційними релігійними організаціями. Зокрема, І.А. Тарасевич та Л.М. Волоснікова на підтримку такої позиції наводять приклад, що в більшості західноєвропейських країн «склалися й закріплені юридично партнерські відносини взаємного співробітництва держави з історично вкорієними, традиційними релігійними організаціями, до яких висловлює свою належність або краще ставлення більшість громадян цих держав».

Однак, вважаю, встановлення партнерських стосунків з релігійними організаціями на українському просторі може призвести до постійних протиріч у відносинах між державою та церквою, що буде суперечити передбаченій законом рівності всіх релігій, віросповідань та релігійних організацій, а також привести до конфліктів інтересів кожної зі сторін.

Висновок. Вважаю, що конституційно-правове регулювання відносин церкви та держави може бути сформульовано як центральний, стрижневий елемент правового регулювання, який здійснює цілеспрямований позитивний правовий вплив на сферу взаємних відносин різноманітних релігійних конфесій, з одного боку, та держави й релігійних конфесій – з іншого. Разом з тим, необхідна органічно побудована система різноманітних засобів, що в єдності складають відповідний механізм, який не лише розкриває сутність тих чи інших державно-правових відносин (управлінських, фінансових, державного та місцевого будівництва тощо), але й сприяє виробленню шляхів його подальшого вдосконалення.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
2. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23.04.1991 р. №987-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР)*. 1991. № 25. Ст.283.
3. Про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
4. Волоснікова Л. М., Тарасевич И. А. Нравственно– мировоззренческая функция. *Журнал российского права*, 2006.

Одержано 11.11.2020